

opodatkuвання – Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation, Issue 2, pp. 131-138 [in Ukrainian].

8. Pantielieieva N.M. (2018). Informatsiina tekhnolohiia Blokchein u systemi upravlinnia derzhavnymy finansamy [Information technology Blockchain in the system of management of public finances]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika – Scientific herald of Uzhgorod University. Series Economics, Issue 1 (51), pp. 363-369 [in Ukrainian].

9. Kuibida V. S., Bilynska M. M., Petroie O. M. (Eds.). (2018). Publichne upravlinnia [Public Administration]. Kyiv, NAPA [in Ukrainian].

10. Svon M. (2017). Blokcheyn: skhema novoy ekonomiki [Blockchain: A New Economy Scheme]. Moscow, Olimp-Business Publishing House [in Russian].

11. Sierikov A.V., Kryvoruchko H.V. (2017). Informatsiino-analitychne zabezpechennia biudzhetuвання,

oriantovanoho na rezultat [Informative-analytical economic activity based on budget result]. NTU «KhPI». Seriya "Ekonomichni nauky" – NTU "KhPI". Seriya "Economic Sciences", 45 (1266), pp. 83-88 [in Ukrainian].

12. Sierikov A.V., Kryvoruchko H.V. (2017). Upravlinnia efektyvnistiu hospodarskoi diialnosti na osnovi biudzhetuвання, oriantovanoho na rezultat [Managing the efficiency of economic activity based on budget result-based]. Ekonomichni visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas, 2 (48), pp. 150-156 [in Ukrainian].

13. Sokhnych A. Ya., Sokhnych S. A. (2017). Metodolohichni napriamy formuvannia vartosti zemelnykh resursiv [Methodological Trends of Formulating Land Resources Value]. Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Bulletin of Economic Science of Ukraine, 1(32), pp. 88-92 [in Ukrainian].

О. В. Латишева
канд. екон. наук,

Є. О. Підгора
канд. техн. наук,

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ: СУТЬ, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇХ ОЦІНКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Однією основних проблем будь-якої держави є забезпечення сталого розвитку національної економіки. Саме тому у сучасних дуже складних політичних та економічних умовах в Україні дуже актуальними є питання забезпечення стабільного безкризового розвитку підприємств, що пояснюється необхідністю протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним глобальним процесам, що відбуваються у світі.

Здатність підприємства ефективно здійснювати господарську діяльність відзначається рівнем його витрат та собівартості, які в свою чергу й характеризують здатність підприємства забезпечити такий рівень фінансової стабільності в цілому, який достатній для зменшення ризиків банкрутства та запобігання збитковості фінансово-господарської діяльності, а також надає можливість стабільно та динамічно розвиватися.

Вибір оптимальної схеми управління витратами створює базу для економічної сталості та конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової глобалізації економіки. Методи оцінки витрат та собівартості продукції підприємства, зокрема їх вибір та визначення критерію, у кожному окремому випадку залежать від специфіки підприємства, тому їх оптимальне впровадження у діяльність підприємств в Україні може сприяти виходу підприємства на новий, більш сталий рівень розвитку.

Достовірна оцінка витрат є визначальною для формування правильних висновків та прийняття адекватних рішень. Завдання оцінки стану витрат та рівня собівартості продукції досить складна і вимагає значних зусиль для інтерпретування, що обумовлюється великою кількістю чинників та особливостей функціонування, які необхідно врахувати. До того ж, таке

завдання вимагає від менеджерів підприємства досконалого володіння чисельними прийомами та методичним інструментарієм, застосування кожного з елементів якого доцільне лише в специфічних випадках. Крім того, питання обґрунтування системи оцінки витрат та рівня собівартості продукції суб'єкту господарювання стає особливо гострим за умов сучасних трансформаційних перетворень економіки [1].

У сучасних дуже складних умовах господарювання в Україні впровадження найбільш адаптованих до сучасних вітчизняних умов господарювання та специфіки підприємств методів оцінки витрат підприємства має важливе методологічне значення, що пояснюється необхідністю постійного, майже щоденного, моніторингу витрат і контролю собівартості продукції підприємства, і підтримки їх на належному конкурентоздатному рівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд наукових джерел з питань трактування сутності поняття «витрати підприємства» показав, що у російській економічній літературі використовуються терміни «издержки», «затраты», «расходы», що під час тлумачення та перекладу на українську мову може викликати певні непорозуміння (проблеми, труднощі), також зараз немає єдиної точки зору щодо розмежування, правомірності та необхідності вживання двох термінів «витрати» та «затрати», тому в економічній літературі та на практиці поряд із термінами «витрати» та «затрати» використовуються і такі, як «збитки», «втрати», які деякі автори трактують як синоніми, що є некоректним і неправомірним, оскільки останні твердження («збитки», «втрати») зазвичай відносяться до фінансових результатів діяльності підприємства.

Отже, на підставі проведеного аналізу економічної літератури та законодавчої бази [2-19] було з'ясовано, що витрати, згідно з П(С)БО №16 «Витрати», – це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). У процесі дослідження було визначено, що у зарубіжній практиці для аналізу витрат широко застосовується також факторний аналіз на підставі моделей цепного повтору та ін. У світовій практиці вже накопичений достатній досвід оцінки витрат підприємств. Але всі ці моделі зазвичай непридатні для вітчизняних умов господарювання, тому що їх розроблено з використанням особливих сукупностей підприємств інших країн, а тому враховані параметри істотно відрізняються від наших. Для отримання повної інформації про рівень витрат та рівня собівартості продукції підприємства необхідне застосування найбільш адаптованих під специфіку підприємства методів, оскільки відокремлено жоден з них не надає повної інформації для прийняття управлінських рішень і планування заходів, спрямованих на досягнення витрат та рівня собівартості продукції підприємства.

Українські та зарубіжні фахівці та вчені-економісти завжди приділяли багато уваги дослідженню сутності категорії «управління витратами» та собівартості. Варто відмітити роботи таких вчених, як А. Алейніков [2], С. Ковтун [3], Г. Макухін [2], С. Савлук [3], Т. Сльозко [4], Ю. Погорелов [2], Л. Христенко [2], Н. Ткачук [3], та ін. [5-19], в яких було досліджено сутність витрат як економічної категорії, проаналізовано підходи до трактування поняття «собівартість продукції», приведено класифікаційні ознаки собівартості продукції та подано узагальнену її класифікацію, приведено сучасні методи управління витратами. Однак наразі серед науковців відсутній єдиний підхід до трактування сутності поняття «управління витратами» і методів обліку та управління витратами, що й обумовлює необхідність проведення даного наукового дослідження.

Постановка завдання. У цій статті прагнемо розглянути різноманітні підходи до визначення сутності

категорії «управління витратами», узагальнити погляди вчених щодо методів управління витратами, а також визначити умови їх застосування у вітчизняній практиці господарювання.

Метою роботи є дослідження суті поняття «управління витратами», визначення сутності і відмінностей між методами обліку витрат і методами управління витратами у вітчизняній та закордонній практиці та їх узагальнення.

Викладення основного матеріалу дослідження. На сьогодні існує велике розмаїття підходів до оцінки рівня витрат та рівня собівартості продукції підприємства, але «ні за назвою, ні навіть за сутністю методу не завжди легко можна розпізнати, чи це метод обліку витрат; чи, можливо, це метод управління витратами; чи, може, це одне й те саме» [4, с. 18].

Серед вчених немає одностайності й у питанні визначення сутності «управління витратами» [2-4; 5, с. 86]. В економічній літературі управління витратами розглядають як «складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства; система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів» [1, с. 125-129].

У визначенні категорії «управління витратами» більшість авторів визначають взаємозв'язок витрат та високого економічного результату підприємства. Вочевидь, це так, адже, управління – це процес вирішення проблем під час досягнення цілей. До того ж, з позицій економічної теорії будь-яку діяльність підприємства правомірно розглядати як перетворення витрат в результати [5, с. 86].

У ході аналізу фахової наукової літератури [2-19] було визначено, що, як відмічено у роботі Т. Сльозко [4, с.17], «одні вчені говорять про методи управління витратами [6*9], інші – про методи обліку витрат [10-12], але частіше одночасно йдеться і про методи управління витратами, і про методи обліку витрат», а усі досліджені методики управління витратами підприємства можна розділити на дві групи: за країнами виникнення і застосування (рис. 1).

Рис. 1. Групування наукових підходів до існуючих методів обліку витрат та методів управління витратами

Джерело: побудовано на підставі опрацювання [4, с.16-20].

У роботі Т.М. Сльозко [4, с. 16-20] було запропоновано відрізнати методи обліку витрат та методи управління витратами, оскільки є відмінності у ключових поняттях «облік» та «управління», з одного боку, а з іншого – є суттєва відмінність у поняттях «методи обліку» та «методи управління», яка «полягає в тому, що методи обліку витрат пов'язані виключно із фіксацією та реєстрацією даних про витрати, а методи управління витратами – із цілеспрямованою дією тих чи інших осіб (будь-який представник управлінського апарату (будь-який менеджер)) на об'єкти (живі та неживі) з метою отримання від цих об'єктів тих параметрів, які хоче бачити той, хто діє» [4, с.20].

Відповідно до цього підходу методи обліку витрат та методи управління витратами «знаходяться у взаємозв'язку та взаємозалежності, оскільки методи обліку витрат дають інформацію для управлінців в оперативному та поточному режимах для прийняття ними управлінських рішень щодо застосування тих чи інших методів управління витратами. Тут найголовнішим є те, що менеджмент підприємства повинен підбирати найдоцільніші методи обліку і управління витратами, які забезпечать найефективніше загальне функціонування підприємства» [4, с. 20].

Під методом калькуляції собівартості мається на увазі такий метод обліку витрат, який дозволяє їх на-

копичувати за елементами і статтями з метою формування собівартості виготовлюваної продукції.

Доцільність запропонованого підходу (рис. 1) обумовлена тим, що «до першої групи належать методи обліку витрат, які використовували на теренах колишнього СРСР і які й дотепер практикують підприємства як в Україні, так і в інших країнах близького зарубіжжя, а друга група – це методи як обліку, так і методи управління витратами далекого зарубіжжя, окремі з яких використовують підприємства в Україні» [4, с.17].

У першій групі обліку витрат (рис. 1, рис. 2) основними методами вважаються попроцесний і позамовний, усі інші методи, як правило, являють собою різновид цих двох методів. Попроцесний (простий, однопередільний) метод застосовують у виробництвах, де технологічний процес не поділяють на стадії [13, с. 436]. Якщо метод використовують для калькуляції виробничих процесів із надання послуг, то використовують термін «поопераційна калькуляція». Прикладом таких послуг може бути консультування, де одиницею продукції є години роботи [14]. У зарубіжній практиці для аналізу витрат широко застосовуються методи другої групи методи обліку і управління витратами, окремі з яких використовують підприємства в Україні (рис. 1, рис. 3).

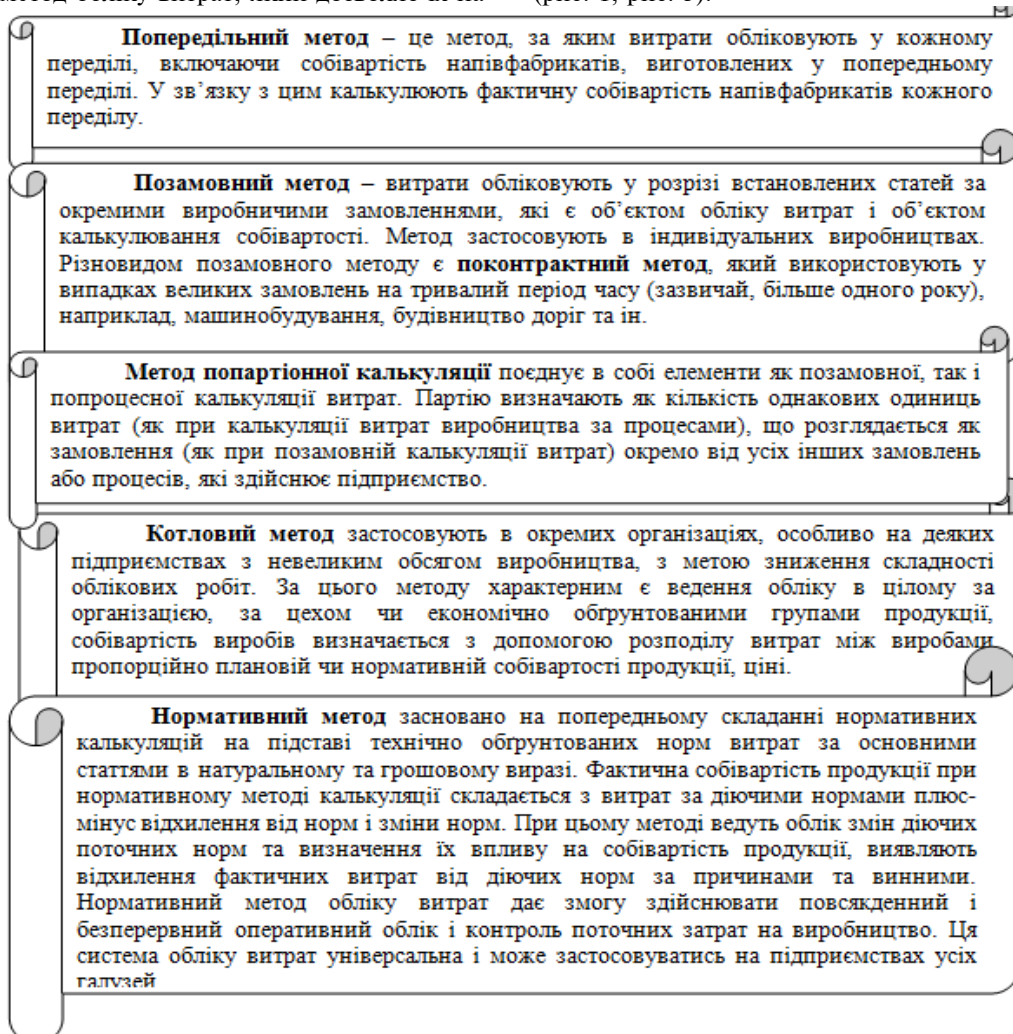

Рис. 2. Перелік методів першої групи методів обліку витрат, які використовували на теренах колишнього СРСР і які й дотепер практикують підприємства як в Україні, так і в інших країнах близького зарубіжжя

Джерело: авторська розробка на основі опрацювання джерел [2, с.82-84, 97-100; 3, с.32-33; 4, с.16-18; 13, с.436].

<p>Стандарт-кост означає собівартість, яку встановлено заздалегідь. Її зміст полягає в тому, що в обліку відображується те, що повинно статися (нормативні або стандартні витрати), а не те, що сталося (фактичні витрати); враховується не дійсне (факт), а належне (стандарт), і окремо обліковуються відхилення у фінансових результатах підприємства. Метод передбачає наявність системи стандартів (норм і нормативів).</p>
<p>Директ-костинг – собівартість розраховують за прямими витратами, до яких включають непрямі витрати в частині змінних витрат. Постійні накладні витрати не включаються в собівартість продукції, а відносяться безпосередньо на рахунок прибутків і збитків в тому періоді, коли вони сталися</p>
<p>Таргет-костинг – метод управління витратами за цільовою собівартістю. За цього методу японські менеджери традиційну формулу ціноутворення застосовують «навиворіт», перетворивши її у рівняння: $Ціна - Прибуток = Собівартість$. Це їм дало змогу отримати простий інструмент контролю та економії витрат ще на стадії проектування, оскільки тут собівартість виробу розраховують виходячи з попередньо встановленої ціни реалізації. За цього методу необхідність утримувати цільову собівартість запобігає спокусі менеджерів застосовувати більш дорогі технології або матеріал, оскільки це може призвести до необхідності перепроєктування продукту .</p>
<p>Кайзен - костинг на відміну від таргет - костингу – це метод, який полягає в постійному вдосконаленні якості процесів на всьому підприємстві за участі всіх його працівників, мотивуючи їх робити усе, що веде до зменшення непродуктивних витрат. Взаємодія методів таргет - костинг та кайзен - костинг дає змогу ефективно управляти собівартістю</p>
<p>Абсорпшн - костинг – до собівартості продукції входять прямі та всі накладні витрати шляхом розподілу; фактичну собівартість одиниці продукції встановлюють наприкінці періоду.</p>
<p>ABC-метод (Activity - Based Costing), або облік витрат на основі видів діяльності, передбачає виокремлення основних видів діяльності в межах підприємства; створення для кожного основного виду діяльності центрів витрат – групування витрат; поділ операцій підприємства на чотири групи: операції на рівні одного виробу, операції на рівні партії виробів, операції на рівні певного виду продукції, операції на рівні підприємства.</p>
<p>Кост-кілінг – метод, особливостями застосування якого є зменшення витрат на оплату праці, а отже, скорочення штату працівників, вивільнення і продаж активів, що мало або зовсім не використовуються, повне або практично повне зменшення витрат на соціальну сферу. Цей метод передбачає скорочення витрат через жорсткий тиск на постачальників, зменшення ланцюга руху сировини, пошук нових постачальників або оптимізацію структури наявних.</p>

Рис. 1.3. Перелік методів другої групи методів обліку і методи управління витратами далекого зарубіжжя, окремі з яких використовують підприємства в Україні (початок)

Джерело: авторська розробка на основі опрацювання джерел [2, с.82-84, 97-100; 3, с.32-33; 4, с.16-20; 13, с.436; 15, с.33-34; 16, с.18-19; 17, с.4-7; 18, с.73-75; 19].

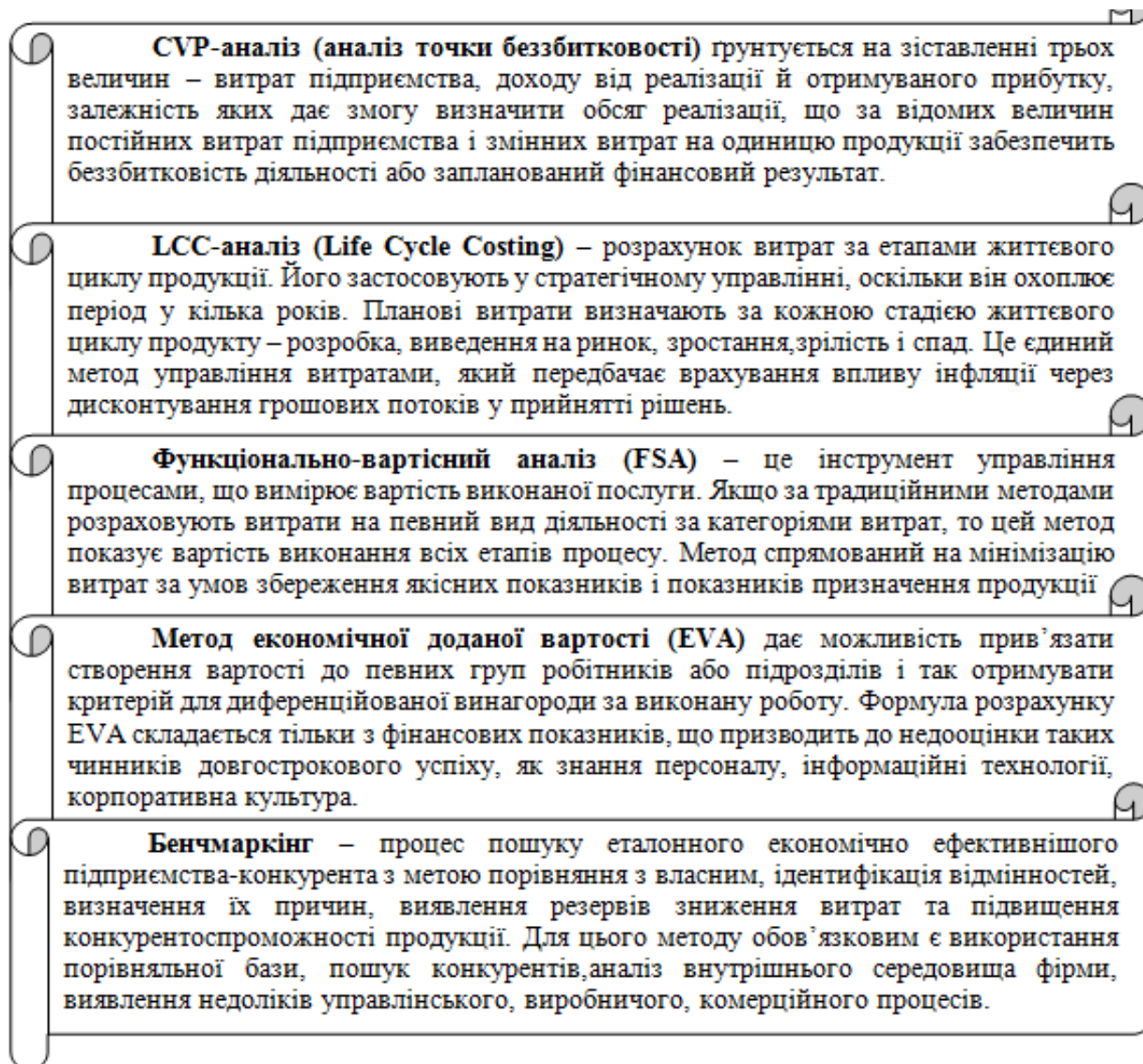

Рис. 3. Перелік методів другої групи методів обліку і методи управління витратами далекого зарубіжжя, окремі з яких використовують підприємства в Україні (продовження)

Джерело: авторська розробка на основі опрацювання джерел [2, с.82-84, 97-100; 3, с.32-33; 4, с.16-20; 13, с.436; 15,с.33-34; 16, с.18-19; 17,с.4-7; 18,с.73-75; 19].

Аналіз наукових праць вітчизняних та закордонних вчених [2-19] дозволив встановити, що для забезпечення ефективної системи оцінки витрат та рівня собівартості продукції підприємства необхідним є визначення відповідних методів та критеріїв, які уможливають нормальне існування та розвиток зазначених суб'єктів господарювання.

На підставі проведеного аналізу економічної літератури та законодавчої бази [2-19] було встановлено, що якщо є «фіксація або реєстрація витрат – це методи обліку витрат; немає фіксації чи реєстрації витрат, а присутні аналіз, планування, порівняння, пошук конкурентів тощо, тобто цілеспрямована дія на витрати з метою їх скорочення – це не що інше, як методи управління витратами, тобто методи обліку витрат пов'язані виключно із фіксацією та реєстрацією даних про витрати, а методи управління витратами передбачають цілеспрямовану дію тих чи інших осіб (будь-який представник управлінського апарату, будь-

який менеджер) на об'єкти (живі та неживі) з метою отримання від цих об'єктів тих параметрів, які хоче бачити той, хто діє» [4, с.17-20].

Висновки. У процесі дослідження було визначено, що методи оцінки витрат та рівня собівартості продукції підприємства, зокрема їх вибір у кожному окремому випадку залежать від специфіки підприємства. Виходячи з результатів аналізу найбільш відомих підходів до оцінки рівня витрат та рівня собівартості продукції підприємства, можна зробити висновок, що ці підходи досить складно використовувати для оцінки рівня витрат та рівня собівартості продукції підприємства в запропонованому трактуванні. У зв'язку з цим необхідний інший підхід до вибору критерію визначення рівня витрат. Враховуючи зазначене, для аналізу стану витрат та рівня собівартості продукції підприємства пропонується застосовувати інструментарій системного підходу.

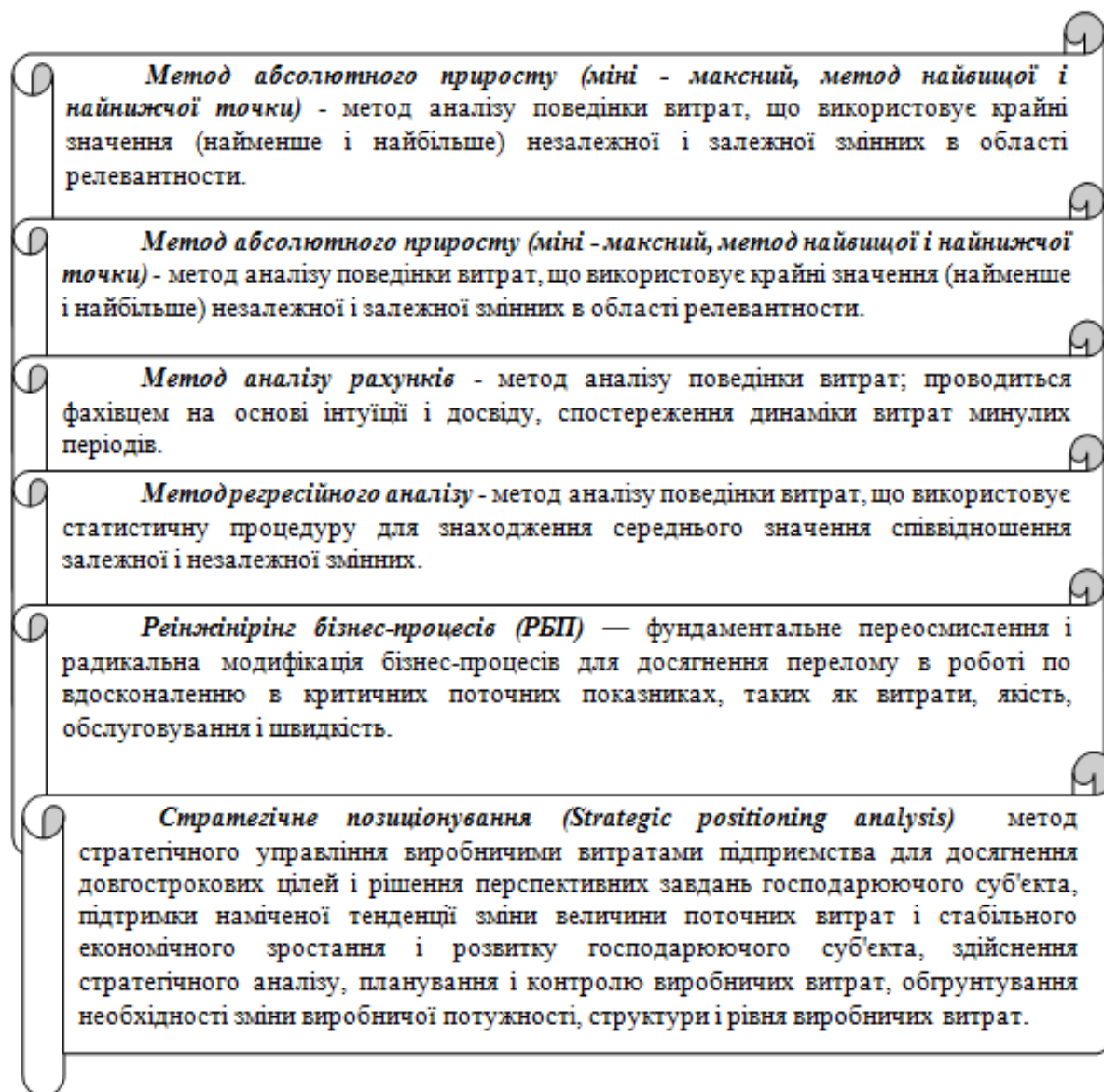

Рис. 1.3. Перелік методів другої групи методів обліку і методи управління витратами далекого зарубіжжя, окремі з яких використовують підприємства в Україні (закінчення)

Джерело: авторська розробка на основі опрацювання джерел [2, с.82-84, 97-100; 3, с.32-33; 4, с.16-20; 13, с.436; 15, с.33-34; 16, с.18-19; 17, с.4-7; 18, с.73-75; 19].

Список використаних джерел

1. Сусіденко О.В. Формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / ДВНЗ Хмельницький національний ун-т, Хмельницький, 2015. 220 с. URL: <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-21-15-10.pdf> – (дата звернення 14.04.2018 р.). – Назва з екрана.
2. Управління витратами підприємства: [навч. посіб.] / Ю.С. Погорелов, Л.Х. Христенко, А.А. Алейніков, Г.А. Макухін; [за заг. ред. Г.В. Козаченко]. Луґанськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. 628 с.
3. Ковтун С., Ткачук Н., Савлук С. Управління затратами. Харків: Фактор, 2007. 272 с.

4. Сльозко Т. Методи обліку витрат чи методи управління витратами: проблеми дефініцій. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 16-21. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... – (дата звернення 11.04.2018 р.). – Назва з екрана.
5. Остапенко Т. М. Економічна сутність управління витратами. *Вісник Сумського державного університету*. Сер. : Економіка. 2013. № 2. С. 85-91. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33707/1/Ostapenko_upravlinnya_vytratomy.pdf – (дата звернення 14.04.2018 р.). – Назва з екрана.
6. Грінченко А.В. Методи управління витратами та ефективність їх застосування на вітчизняних підприємствах. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2011. Вип. 25. С. 306–311. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2011_25/Zb25_42.pdf.

7. Голубовський Л.В. Аналіз сучасних методів управління витратами. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1(26). С. 187–192.
8. Дробязко С.І. Основні характерні риси сучасних методів управління витратами. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2012. № 1(5). Т. 2. С. 107–114.
9. Яцкевич І.В. Методи управління витратами на підприємствах галузі зв'язку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. № 1. С. 60–62.
10. Сльозко Т. Методи обліку витрат «стандарт-кост» і нормативний: історія та сучасність. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 7. С. 3–8.
11. Белоусова І. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 9. С. 3–5.
12. Маренич Т. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 12. С. 19–25.
13. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: [підручник]. Житомир: ЖІТІ, 2002. 592 с.
14. Фролова Т.А. Экономика предприятия: конспект лекций. Таганрог: ТРТУ, 2005. URL: <http://www.aup.ru/books> – Назва з екрана (мовою оригіналу).
15. Кальєніна Н.В. Методи управління витратами, їх переваги та недоліки. *Держава та регіони*. 2007. № 5. С. 32–35.
16. Погосова А. В., Ярмолюк О. Ф. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: переваги та недоліки. *Облік і фінанси*. 2012. № 4. С. 18–20.
17. Сльозко Т. Методи обліку витрат «стандарт-кост» і нормативний: історія та сучасність. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 7. С. 3–8.
18. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 2. С. 72–76.
19. Дерій В. А. Запозичені (зарубіжні) методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції та їхнє використання в Україні. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/Ekon/2010_33/18.pdf. – (дата звернення 01. 04.2018 р.). – Назва з екрана.
20. Мельник Г.В. Погляд на процес управління витратами підприємства з позицій еволюції концепції маркетингу. *Управління економікою: теорія та практика*. 2016. С. 234–242.
4. Slozko T. (2013). Metody obliku vytrat chy metody upravlinnia vytratamy: problemy definitsii [Methods of Cost Accounting or Cost Management Methods: Definition Problems]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*, 4, pp. 16–21. Retrieved from irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... [in Ukrainian].
5. Ostapenko T. M. (2013). Ekonomichna sutnist upravlinnia vytratamy [The economic essence of cost management]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika – Bulletin of Sumy State University. Ser.: Economics*, 2, pp. 85–91. Retrieved from https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33707/1/Ostapenko_upravlinnya_vytratamy.pdf [in Ukrainian].
6. Hrinchenko A.V. (2011). Metody upravlinnia vytratamy ta efektyvnist yikh zastosuvannya na vitchyznianskykh pidpriemstvakh [Methods of cost management and their efficiency at domestic enterprises]. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky – Theoretical and applied issues of economics*, Issue 25, pp. 306–311. Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2011_25/Zb25_42.pdf [in Ukrainian].
7. Holubovskyi L.V. (2010). Analiz suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy [Analysis of modern cost management methods]. *Halyskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Herald*. 1(26), pp. 187–192 [in Ukrainian].
8. Drobiazko S.I. (2012)/ Osnovni kharakterni rysy suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy [The main features of modern cost management methods]. *Biuleten Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu – Bulletin of the International Nobel Economic Forum*, 1(5), Vol. 2, pp. 107–114 [in Ukrainian].
9. Yatskevych I.V. (2009)/ Metody upravlinnia vytratamy na pidpriemstvakh haluzi zviazku [Methods of cost management at the telecommunications industry]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 1, pp. 60–62 [in Ukrainian].
10. Slozko T. (2007). Metody obliku vytrat «standart-kost» i normatyvnyi: istoriia ta suchasnist [Methods of cost accounting "standard-bone" and normative: history and modernity]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*, 7, pp. 3–8 [in Ukrainian].
11. Bielousova I. (2006). Metody obliku vytrat i kalkuliuvannya sobivartosti produktsii [Methods of accounting for costs and calculating the cost of production]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*, 9, pp. 3–5 [in Ukrainian].
12. Marenych T. (2006). Metody obliku vytrat i kalkuliuvannya sobivartosti produktsii [Methods of cost accounting and cost calculation of production]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and Audit*, 12, pp. 19–25 [in Ukrainian].
13. Butynets F.F. (2002). Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku [Organization of accounting]. Zhytomyr, ZhITI [in Ukrainian].
14. Frolova T.A. (2005). Ekonomika predpriatiya [Enterprise economics]. Taganrog, TRTU. Retrieved from <http://www.aup.ru/books> [in Russian].
15. Kalienina N.V. (2007). Metody upravlinnia vytratamy, yikh perevahy ta nedoliky [Methods of cost management, their advantages and disadvantages]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 5, pp. 32–35 [in Ukrainian].
16. Pohosova A. V., Yarmoliuk O. F. (2012). Metody obliku vytrat ta kalkuliuvannya sobivartosti produktsii:

References

1. Susidenko O.V. (2015). Formuvannya systemy zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva [Formation of the financial security system of the enterprise: diss. for the sciences]. *Candidate's thesis*. Khmelnytsky, Khmelnytsky National University. Retrieved from <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-21-15-10.pdf> [in Ukrainian].
2. Pohorelov Yu.S., Khrystenko L.Kh., Aleinikov A.A., Makukhin H.A. (2011). Upravlinnia vytratamy pidpriemstva [Management of enterprise expenses]. Lugansk, "Noulige" [in Ukrainian].
3. Kovtun S., Tkachuk N., Savluk S. (2007). Upravlinnia zatratamy [Cost management]. Kharkiv, Factor [in Ukrainian].

perevahy ta nedoliky [Methods of cost accounting and cost calculation of production: advantages and disadvantages]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*, 4, pp. 18-20 [in Ukrainian].

17. Slozko T. (2007). Metody obliku vytrat «standart-kost» i normatyvnyi: istoriia ta suchasnist [Methods of cost accounting "standard-bone" and normative: history and modernity]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt – Accounting and auditing*, 7, pp. 3-8 [in Ukrainian].

18. Dorozhenko L. I. (2014). Suchasni metody obliku vytrat u konteksti zarubizhnogo dosvidu [Modern methods of cost accounting in the context of foreign experience]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economics and Business*, 2, pp. 72-76 [in Ukrainian].

19. Derii V. A. Zapozycheni (zarubizhni) metody obliku vytrat i kalkuliuvannia sobivartosti produktsii ta yikhnie vykorystannia v Ukraini [Borrowed (foreign) methods of accounting for costs and calculating the cost of production and their use in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/Ekon/2010_33/18.pdf [in Ukrainian].

20. Melnyk H.V. (2016). Pohliad na protses upravlinnia vytratamy pidpriemstva z pozytsii evoliutsii kontseptsii marketynhu [View on the cost management of enterprise process from the positions of the evolution concept of marketing]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka – Economics Management: Theory and Practice*, pp. 234–242. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine [in Ukrainian].

В. І. Ляшенко

академік АЕН України
ORCID 0000-0001-6302-0605,

М. О. Солдак

канд. екон. наук,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Важливість промисловості залишається високою, незважаючи на те, що останніми роками її обсяги зменшуються. Виробництво складає 15,3% світового валового внутрішнього продукту (ВВП) та 15,8% ВВП Європейського Союзу [1]. За підрахунками Європейської комісії, на кожному 100 робочих місць, створених у промисловості, в інших галузях економіки створюється 60-200 нових робочих місць [2].

У 2015 р. Організація Об'єднаних Націй затвердила Програму сталого розвитку до 2030 року, одна з її цілей стосується активного збільшення частки промислового виробництва у загальній зайнятості та ВВП до 2030 р. шляхом інтеграції дрібних промислових та інших підприємств у ланцюги створення вартості, модернізації інфраструктури та промисловості з більшою ефективністю використання ресурсів, використання екологічно безпечних та екологічно чистих технологій та промислових процесів, посилення наукових досліджень, модернізації технологічних можливостей та заохочення інновацій. Останні документи Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку присвячені ролі технологій та інновацій у процесі всебічного та сталого розвитку промисловості, включаючи регіональний аспект [3; 4].

В Україні особливу значущість процеси інноваційної модернізації промисловості набувають для регіонів в умовах необхідності найскорішого вирішення ними важливих стратегічних завдань, пов'язаних із оновленням техніко-технологічної бази промислового сектору економіки та розширенням на її основі масштабів виробництва готової кінцевої продукції з високою доданою вартістю; забезпеченням збалансованого промислового, соціального та екологічного розвитку;

реструктуризацією соціальної інфраструктури; зміцненням їх ділового іміджу.

Актуальність дослідження цієї проблеми підсилюється процесами децентралізації управління національним господарством, а також пошуком шляхів активізації економічного розвитку регіонів. Розв'язання нагальних проблем модернізації економіки регіонів не може бути забезпечено лише зусиллями державного центру та його органів управління. Тут необхідна й зацікавлена участь органів регіональної та місцевої влади, ініціатива і відповідальність яких мають бути підвищені завдяки децентралізації управління між різними рівнями влади з метою формування сприятливого регіонального економічного простору для усіх видів господарської діяльності, залучення інвестицій та людських ресурсів, генерації та просування інновацій відповідно до ринкових потреб. Процеси децентралізації управління здатні надати державній політиці модернізації національної економіки рис цілісності та збалансованості інтересів.

Питання побудови ефективного територіального устрою, конституційно-правового статусу регіональних утворень, розподілу повноважень між формами публічної влади залишається у центрі уваги європейської громадськості та наукової думки. За останні роки і в Україні з'явилася значна кількість публікацій, присвячених проблемам реформи в напрямку децентралізації [5-9]. Питання реалізації реформи розглядаються та аналізуються з точки зору предмету наукового інтересу авторів. Найчастіше, увага приділяється фіскальній децентралізації, формуванню ефективного місцевого самоврядування з прийняття бюджетних рішень [10-12].